

ПЕДАГОШКА ПСИХОЛОГИЈА

Водич за *ванредне студенте* Учитељског факултета, Универзитета у Београду

Смер: *Професор разредне наставе*

Предавања: Др Биљана Требјешанин, ванредни професор

Термин за предавања: четвртак 13-14,30х

Термин за консултације: среда 17-19; четвртак 11-13 е-mail: biljana.trebjesanin@uf.bg.ac.yu

Вежбе: Љиљана Лазаревић, сарадник

Термини за вежбе: среда 11-11:45, 12-12:45; четвртак 10-10:45, 12-12:45

Термин за консултације: четвртак 13-15. е-mail: ljiljana.lazarevic@uf.bg.ac.yu

Предмет

Педагошка психологија је психолошка дисциплина у оквиру које се проучава психолошка основа образовања и васпитања. Наставницима она помаже да пре свега схвате зашто су неки васпитно-образовни поступци делотворни, а неки нису, односно, шта образовно-васпитне поступке чини делотворним. На тај начин знања којима располаже педагошка психологија чине основу за решавање проблема и савладавање изазова са којима се сваки наставник неминовно, из дана у дан, суочава у сложеној школској ситуацији. Та знања за наставника имају сличну улогу коју знања физике имају за инжењера.

Овим предметом обухваћени су делови педагошке психологије који вам могу помоћи да разумете своје ученике и успешно подстичете њихов развој, да креирате наставне ситуације којима се подстичу и подржавају ефикасни облици учења, да оспособите ученике за самостално учење и долажење до знања, да успешно комуницирате и успостављате продуктивну климу у разреду, пратите и оцењујете ефекте наставног процеса, одаберете одговарајући уџбеник, планирате сопствени професионални и лични развој и слично.

Начин рада

Рад ванредних студената на овом предмету одвија се у оквиру консултација са наставником и асистентом. *Консултације* су предвиђене за различите облике договора и за рад са појединцима и малим групама студената у складу с њиховим потребама и одржавају се у наведеним терминима са наставником и асистентом.

Вредновање рада студената – структура коначне оцене

- Оцена са теста I (настава у оквиру првог модула) и по потреби усмени испит.

Обавезна литература:

- *Збирка текстова из педагошке психологије*. Београд, Учитељски факултет, 2007.
- Гордон, Т. (1988). *Како бити успешан наставник*. Београд, Креативни центар (стр. 34 -57, 99-110, 152-158, 173- 180).

Додатна литература:

Литература са овог списка намењена је студентима који желе нешто више да сазнају о појединим темама из програма предмета Педагошка психологија.

- Шефер, Ј., Максић, С. и Јоксимовић, С (ур.), (2003). *Уважавање различитости и образовање*. Београд, Институт за педагошка истраживања.
- Крњајић, С. (2002). *Социјални односи и образовање*. Београд, Институт за педагошка истраживања.
- Ивић, И. и Хавелка, Н. (1990). *Процес социјализације код деце*. Београд, Завод за уџбенике и наставна средства.
- Ивић, И. (1992). Теорије менталног развоја и проблем исхода образовања. *Психологија*, 3-4.
- Ивић, И., Пешикан, А. и Антић, С. (2001). *Активно учење/настава*. Београд, Институт за психологију
- *Зборници института за педагошка истраживања*.
- У складу са интересовањима студената, доступна је и страна литература.
- Текстови по слободном избору студената.
- Часопис *Иновације у настави*
- Колс, М., Ч. Вајт, П. Браун (2004). *Научите да учите*. Београд: Креативни центар.
- Армстронг, Т. (2004): *Паметнији си него што мислиш*. Београд: Креативни центар.
- Изли, Ш. Д., К. Мичел (2004): *Оцењивање на основу портфолија*. Београд: КЦ.
- Вокер, К., Е. Шмит (2006): *Паметни задаци*. Београд: Креативни центар.
- Бин, А. (2004): *Учионица без насилништва*. Београд: Креативни центар.
- Јовић, Н., Д. Кувелић (2005): *Како створити пријатну атмосферу за учење*. Београд: Креативни центар.
- *Предшколско дете*, 1974, бр.4.

ПРОГРАМ ПРЕДАВАЊА - ТЕМЕ

Модул I (тест I)

1. Предмет педагошке психологије и њен значај за наставнике
Извор: предавања

1. О САВРЕМЕНОМ НАСТАВНИКУ

- **Карактеристике успешног наставника (васпитача)**
Извор: Збирка текстова, стр. 1-12 , сажеци са предавања.
- **Улоге и компетенције савременог наставника (васпитача)**
Извор: Збирка текстова, стр. 13-28.

2. О УЧЕНИЦИМА И ПОДСТИЦАЊУ ЊИХОВОГ РАЗВОЈА

3. **Функције у зони наредног развоја и подстицање развоја ученика (деце предшколског узраста)**
Извор: Збирка текстова, стр. 29-49, сажеци.
- **Индивидуалне и групне разлике међу ученицима (децом предшколског узраста) и њихове образовне потребе**
Извор: Збирка текстова, стр. 50-95, сажеци.

3. О УЧЕЊУ

- **Појам, значај и облици учења с обзиром на принцип учења; примена у школској ситуацији (васпитно-образовној институцији)**
Извор: Збирка текстова, стр. 96-103, сажети.
- **Школско учење: садржај, врсте, карактеристике, чиниоци успешног учења**
Извор: Збирка текстова, стр. 104-119, сажети.

4. СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА УЧЕНИКА (ДЕЦЕ)

- **Социјализација личности ученика (деце): појам и чиниоци; васпитни став родитеља и особине деце (ученика); васпитни став наставника (васпитача) и понашање ученика (деце).**
Извор: Збирка текстова, стр. 120-138, сажети, Гордон, , 152-158.

5. СОЦИЈАЛНИ ОДНОСИ У ОДЕЉЕЊУ (ГРУПИ)

- **Социјални односи у разреду (групи): социјална клима, правила понашања, конфликти у групи и њихово решавање**
Извор: Збирка текстова, стр. 139-167; Гордон 173- 180 .
- **Психолошке претпоставке доброг односа наставник - ученик (васпитач-дете) и наставник (васпитач) - родитељ: основи конструктивне комуникације**
Извор: Збирка текстова, стр. 168-175, предавања, Гордон 34 -57, 99-110.
- **Сарадња с родитељима**
Извор: Збирка текстова, стр. 176-187.

Модул II (тест II)

5. О УСПЕШНОМ НАСТАВНОМ ПОСТУПКУ

- **Концепције образовања и наставе и принципи успешне наставе (2. седмица марта)**
Извор: Збирка текстова, стр. 1-20, предавања.
- **Јасна информација у настави: психолошки принципи (3. седмица марта)**
Извор: Збирка текстова, стр. 21-23, предавања.
- **Активност ученика у настави: природа активности и начини активирања у настави (4. седмица марта)**
Извор: Збирка текстова, стр. 24-39, предавања.
- **Мотивација за школско учење и начини подстицања у настави (1. седмица априла)**
Извор: Збирка текстова, стр. 40-49, предавања.
- **Праћење и вредновање ефеката образовног процеса и повратна информација ученицима и родитељима (праћење и вредновање рада ученика; самоевалуација рада наставника) (2. седмица априла)**
Извор: Збирка текстова, стр. 50-92, предавања.
- **Припрема ученика за самостално учење (3. седмица априла)**
Извор: Збирка текстова, стр. 93-108, предавања.
- **Како одабрати одговарајући уџбеник (4. седмица априла)**
Извор: Збирка текстова, стр. 109-114, предавања.

Оријентациона питања за припремање испита

ПРВИ МОДУЛ

- Особине које ученици цене код својих наставника: професионалне (у ужем и ширем смислу), персоналне, комуникацијске.
- Митови о наставнику према Гордону и према Хавелки.
- Улоге наставника у односу на ученике и њихов садржај.
- Објаснити значај свих улога наставника за стицање трајних школских знања.
- Које компетенције се очекују од савременог наставника како би био успешан у извршавању очекиваних улога.

- Начела подстицања развоја различитих психичких функција ученика.
- Зона наредног развоја за поједине функције и начини подстицања њиховог развоја у школи (вртићу): моторика, опажање, памћење, мишљење, пажња, социјалност, говор, личност.

- Индивидуалне и групне разлике међу ученицима (децом) са норманим развојем, специфичне образовне потребе одређених група ученика (деце) и начини њиховог уважавања.
- Наставникова (васпитачева) очекивања и разлике међу ученицима (самоиспуњавајуће пророчанство, подржано очекивање; научена беспомоћност; мере опреза)
- Значај уважавања разлика међу ученицима (децом) за успех у школи (у васпитно-образном раду).
- Поремећај пажње са и без хиперактивности – појам, узорци, карактеристике, образовно-васпитне потребе, начин уважавања.
- Деца са посебним потребама (поремећаји развоја) – врсте поремећаја и посебне потребе ученика (деце); начини уважавања од стране наставника (васпитача).
- Даровитост – појам, образовне потребе даровитих, могућности уважавања васпитно-образовних потреба даровитих у редовној школи (вртићу).

- Појам и значај учења за човека.
- Класично условљавање: шта се учи, механизам учења, који су услови неопходни да би до овог учења дошло, карактеристике и могућност примене у школској ситуацији (вртићу).
- Инструментално условљавање: шта се учи, механизам учења, неопходни услови, карактеристике, примена у школској ситуацији (вртићу).
- Опсервационо учење: а) викаријско условљавање – шта се учи, механизам учења, потребни услови, примена у школској ситуацији; (б) учење идентификацијом и имитацијом- шта се учи, због чега долази до учења, примена у школској ситуацији (вртићу).
- Учење увиђањем: шта се учи, механизам учења, карактеристике, примена у школској ситуацији (вртићу).
- Школско учење: шта се учи и одговарајући облици (механизми учења).
- Рецептивно учење: а) смислено- појам, карактеристике, шта доводи до овог учења, подстицање у школи; (б) механичко- појам, карактеристике, када се прибегава овом учењу у школској ситуацији.

- Учење путем открића: појам, карактеристике, облици (дивергентно, конвергентно; слободно и вођено), примена у школској ситуацији (вртићу).
- Појам социјализације личности (различита схватања).
- Агенси социјализације, посебно породица и школа: чиме утичу и за развој којих особина деце су посебно одговорни.
- Васпитни стилови родитеља и њихов утицај на особине личности деце.
- Васпитни стилови наставника (васпитача) и њихов утицај на успех и понашање ученика (деце).
- Реаговање ученика (деце) на примену моћи наставника (васпитача).
- Начини развијања прихватања и сарадње међу ученицима (децом).
- Интеграција деце с посебним потребама у колектив.
- Стратегије превладавања ниског образовног и социјалног статуса одбачених ученика (деце).
- Етапе у решавању проблема према Гордону
- Значај активног слушања у комуникацији с децом.
- Шта јесте, а шта није активно слушање.
- Када наставник (васпитач) примењује активно слушање.
- Шта је ја-порука и када је наставник (васпитач) користи.
- Навести пример и непример ја поруке.
- 12 застоја у комуникацији према Гордону и начини превладавања
- Значај и психолошки принципи сарадње с родитељима.